

rar' [-ETA] car hi ha un lloc ben conegut dit així cap a Onda o CastPna. (1961), i *Sa Tarongeta* és el nom d'un passeig prop de la Murada, a la vila d'Eivissa (1963); però ja fa dubtar més l'existència d'un Carrer de la *Tarongeta* a Palamós o Palafrugell i un altre a Bna., Larri de Sta. Maria del Mar (si no és que fossin nous transportats).

A Alacant *tarongeta* és el nom d'una espècie de mandonguilla (o pilota?), també dit *pilotes* (això a Callosa?), Salvà, *Callosa d'En S.* II, 13; cf. el pastís *taron-ges de Xàtiva*, supra. *Taronjada* [1417], Belv. *Taron-jaire. Taronjal. Taronjam. Taronjo. Taronjós.* Si *tangerina* nom de la mandarina en certs llocs (val. crec), ve de *tarongina* amb influència de *tangeri* 'pertanyent a Tànger' o bé d'aquest, manca tot estudi previ que permeti judicar-ho? *Ataronjat* [DOrt.] o *taronjat* [Escrig 1851] (que és com jo sempre he sentit a dir, molt viu en cat. central) 'de color de taronja'.

Tarongina [torongina, 1306]: com a nom d'herba medicinal, traduint *melissa*, AVilanova-BSarriera (*Reg. San.*, NCL. II, 254.10), «paternostres de *torongina*» 1363, *InvlC* (fº 14), «*torongina*: erba abellera: apias-trum, citriago, melisphillum», Busa-N. 1507; «*torongi-na*: melissa, citrago», OPou (*ThPu.*, 51); Cavanilles (*Observ.* II, 333) identifica amb la *melissa officinalis* (anàloga al «poliol blanc: melissa fruticosa», classe xiv, Didymia): de l'àr. *turunġân* id. (pron. tardana-ment *turunġin* amb imela): és calc aràbic del ll. *citrago*, derivat de *citrus*, segons Bertoldi (*ARom.* XVIII, 214); Dozy, *Suppl.* I, 146a; AntThomas (*BHisp.* 1909, 28) ja va assenyalar *turunġen* (amb variants mss. *terugena*, turinga) en el Pseudo-Aristòtil hispànic de fi S. XII o S. XIII; la trad. catalana d'Ibn-Wáfid (S. XIV, 194) porta *tarongea* o *torongea*, que si no són males lectures per *-ena* (amb tilde esbortadissa), potser supo-sarien una formació aràbiga adjectiva en *-nġiya* en lloc de *-ġân*.

¹ Cf. en la versió de MzPi. en text aljamiat: «--- en locura, / tajábanse laš manoš i no 'nd abían cura; / que por laš *taronjaš* la šangre iba andando; / Zali-fa --- / diziéndoleš: qué fecheš, locaš de šin cordu-ra? / que por bueštroš šenoš la šangre iba andan-do»; són en un àpat, A, 93a (*R. A. B. M.* 1902, 304, 316, n. 2). — ² M'inclino a creure que si hi ha con-tacte amb *taronja* és secundari puix que de l'arbre se'n diu *taronger tangeri* o *mandari* o *xinès* (*AlcM*, § 1d): *tangeri* deu ser denominació geogràfica com *xinès* i *mandari*.

Tarós, V. *tara*

TAROT, 'broc', 'barretot', sens dubte relacionat amb el port. dial. *taroco* 'tros de fusta', l'it. *tarocco*, fr. *tarot*, mena de cartes de joc, i d'altra banda amb el cast. *tarugo* 'tasconet, clavilla': aquest últim sembla 55 provinent d'un cèltic *TARŪCON, que tindria el signi-ficat de 'pern, clavilla'; i és possible, si bé molt incert, que tot aquest grup vingui en una forma o altra de la mateixa arrel. □ 1.ª doc.: 1865.

El Lab. de 1865 porta *tarot* com a equivalent «fa-

miliar» de *barret*; però no es diu ni s'ha dit mai amb tal extensió, sinó només aplicada a barrets d'home rebregats o dolents, quasi com un tros de cartró o un petit soc de fusta; s'ha pogut dir d'altres, però és amb un deix irònic i despectiu, o amb un caràcter afectiu, indicati que només allò altre compta per a l'estudi de l'origen del mot; i és ja amb aquest caràcter que l'usà el novel·lista de Vic, Genís i Aguilar, en un bon conte o novelleta, titulat *Sota un tarot*, premiat i p. p. els *Jocs Florals* de 1876, pp. 312ss.; i és la definició que li dóna el *DAG*.

En el fons poc s'aparta aquesta accepció de la també usual en les comarques del català or. 'broc gros del porró': el capità del barquet, diu la seva filla que viat-ja amb ell, «tenia --- un porró blau, lligat, de gallet a *tarot*, amb una cordella que servia per a passar-lo de mà en mà», Ruyra (*El Rem de Trenta-Quatre*, 1903, en *Marines y Boscatges=Pinya de Rosa* II, 27): ho situa *AlcM* amb raó a l'Emp., Garrotxa i Selva, però no és inoït més al Sud (també es diu *tòt* o *toc*, que no és segur si són un mot diferent o variants d'aquell, en contacte amb el verb *tocar*). És ben possible que *des-tarotar* i *destartotat*, 'desconcertat', 'pertorbat', que no vénen certament de *desbaratar*, ni potser tampoc són derivats de *trotar* (com suggereixo a III, 99a48), par-teixin de la idea d'«atuell fet malbé» (porró sense ta-rot etc.), i essent un mot general en cat. central i or., confirmarien l'antiguitat de *tarot*.¹

El mateix Lab. de 1865, va aportar *tarota* en el sentit de «la clavilla que en lo joc de billar es dóna als jugadors per saber qui comença a tirar, o per sor-tejar los que deuen anar de companys», d'altra banda dialectal per a «instrument de vent: zampoña, papi-taña», mentre que el *DAG*. el cita d'un article de Gi-rona, 1885, «en lenguaje cat. antiguo, scelamias o *ta-rotas*». Familiarment es diu «un nas com una *tarota*» per un nas molt gros (no emp., *AlcM*, sinó de tot el cat. central), que es podria mirar com a continuació directa de *tarot* (fr.), com a 'carta més grossa que les altres', sense que per això l'apartem tampoc de les altres accs. de *tarot* i *tarota*. *AlcM* hi afegeix encara alguna altra acc. a base del sentit d'objecte dur i promi-nent (§§ 1, 2), també del Barcelonès i dels dos Empor-dans; així mateix *BDC* xx, 198. Sembla que Verda-guer havia usat *tarota*, de jove, amb el sentit de 'flau-ta dolenta' o 'mal feta', car l'havia posat en lloc de *flautas* (i després hi va passar ratlla) en la frase «viol-lins y flautas que, tot just ara, m'adono no ser la dels rossinyols» (narració de c. 1868 en Inèd. Casac., 202, n. 37).

Amb el mot en aquest sentit va el bearn. *turòt*, *tu-ròc*, *turoù*, *turé* «chalanceau, instrument rustique de musique», «cannelle de fontaine, goulot» (Palay); d'altra banda a Banyeres de Bigorra es diu que *taròten* les cries d'oca quan els surten les plomes (oïsons que muent, *ALGc.* IV, 1194).

Hi ha, però, mots de forma encara més semblant en els dialectes romànics veïns. D'una banda llgd. *tarrow* «bâton gros et court, trique», ja documentat una vega-da *tarrow* en el *Sant Honorat* del provençal Raimon